

Краљев пут без повратка

Објављено: 07.03.2016.год.

Злокобна предсказања пред одлазак Александра Карађорђевића у Марсељ. У манастиру Савина звонило као да је неко умро, што је био судбоносни знак. Краљица Марија, припремајући се за овај пут, понела је дубоку црнину.

На пут у Марсељ краљ је кренуо 4. октобра 1934. године, сат пре поноћи, с Топчидерске станице, у пратњи краљице Марије, кнеза Павла и кнегиње Олге. План је био да дворским возом иду до Косовске Митровице, где су стигли сутрадан око осам сати, а да затим пут наставе аутомобилима до луке Зеленика у Боки Которској, где их је чекао разарач "Дубровник", којим је сутрадан, 6. октобра по подне, требало да крене за Марсељ.

На Топчидерској станици пре поласка било је мирно, без гужве и без уобичајених протоколарних детаља приликом испраћаја суверена. Пред улазак у воз Александар је посветио десетак минута француском отправнику послова господину Кнобелу. Видљиво је било да краљ испод пазуха држи прегршт озбиљних француских часописа и новине.

Дипломата из Ке д`Орсеја је одмах у шали запазио:

"Ваше величанство, за пут нисте изабрали много веселу лектуру?!"

Краљ је, смешећи се, одговорио:

"Не осећам потребу за забавом, али сам врло радостан што идем у Француску, где имам неколико пријатеља."

"Ја таквих знам најмање 42 милиона", одговорио је господин Кнобел.

За краљево путовање кроз земљу предузете су само уобичајне мере предострожности: министар унутрашњих послова издао је наређење да се изврши дискретно обезбеђење овога пута, док је министар војске умољен за војничко обезбеђење железничке пруге Топчидер - Косовска Митровица.

Кнез Павле, кнегиња Олга и краљица Марија излазе са разарача "Дубровник"

Краљева жеља је била да у отвореном аутомобилу прође кроз Црну Гору и поздрави поданике из краја у коме је рођен и одакле потиче лоза његове мајке, ћерке краља Николе Петровића. Иако му временске прилике нису ишле наруку, он није одустао од тога да путује отвореним колима, јер је желео да поздрави многобројни и знатижељни народ. Повремено су налети ветра шибали лица путника. Без обзира на то, Александар је с поносом показивао крајолике кроз које су пролазили кнезу Павлу и кнегињи Олги, којима је то био први одлазак у Црну Гору. На путу ка Цетињу, једино су се кратко задржали у Ријечи Црнојевића, да би се краљ и његова пратња пресвукли.

Француска списатељица **Клод Елан** у књизи "Живот и смрт Александра I краља Југославије" тврди да је, успут, разговарао и с представницима локалних власти и да им је обећао да ће доћи у лов на дивље патке и пеликане наредне године.

- На путу ка Цетињу пратила их је киша која је лила као из кабла. Централни град Зетске бановине украшен ћилимима, украсима од хартије и заставама пружао је тужну слику покислих декорација. **Александра су повели до његове родне куће, која је тада била официрски дом.** Са узбуђењем је показивао свом рођаку собе у кући, обнављајући успомене из најранијег детињства - пише Клод Елан.

Међутим, митрополит Гаврило Дожић, потоњи патријарх, у својим мемоарима даје сасвим другачију слику дочека краља Александра у његовом родном граду.

- Краљ Александар дошао је у друштву краљице Марије, кнеза Павла и министра спољних послова Јевтића, као што је обећао да ћемо се видети уочи поласка за Француску. Дочекао сам их са баном Зетске бановине Мујом Сочицом. Краљ Александар се задржао на Цетињу да се мало одмори. Дан је био ведар као ретко кад. Сунце је тако топло сијало. Небо је било ведро, без облака и ветра. Био је то прави сунчани јесењи дан - писао је патријарх Дожић.

Нажалост, ово неће бити једина контрадикторност у сведочењима у вези са овим путем и самим атентатом на југословенског краља.

Породица у тужној поворци

После задржавања у Будви, где је краљица свом мужу и рођацима показала вилу која је тек била изграђена у Милочеру, Карађорђевићи су отишли до Зеленике, где су се укрцали на "Дубровник".

Упркос умору после путовања, краљ је имао дуже сусрете с представницима Херцег Новог и бродским официрима.

Метеоролошки извештаји су најављивали лоше време на мору, а како краљ није баш најбоље подносио путовање бродом, кнез му је саветовао да одустане од путовања разарачем и да крене возом преко Беча или Симплоне. Краљ није хтео за то ни да чује.

Пошто није успео да убеди брата од стрица, кнез Павле је инсистирао на томе да краљица Марија одустане да прати мужа и да отпутује возом. Краљ се у овом убеђивању придружио кнезу, а министру двора Антићу, који је био задужен да брине о краљици, Александар је рекао:

"Антићу, јесте ли задовољни?"

Годинама се у дворском окружењу причало о томе да је, две године раније, позната руска пророчица Нађа саветовала Александра:

"Краља вреба смрт на точковима, а краљица никако не треба да путује водом." Стицајем околности, краљица је због узбурканог мора одустала од путовања бродом, а краљ је, ипак, нашао смрт на точковима аутомобила.

Све то је можда митологија која прати монархе и којом се храни народна машта после неког великог трагичног догађаја. Али оно што је министар двора Антић написао у свом дневнику не спада у те случајеве.

Наиме, припремајући гардеробу за пут, краљица није заборавила да понесе дубоку црнину за случај нечије смрти и посебних церемонија. "Да ли сама, или са знањем краља? Да ли спонтано, или после разговора о свим могућим случајностима?" - питао се министар Антић. "Уосталом, сам краљ је при одласку говорио кнезу Павлу о своме тестаменту који се налази у два запечаћена писма, једном адресованом на краљицу Марију, а другом на председника владе."

Један истинит догађај, пре укрцавања на брод, могао би да се тумачи као злокобно предсказање. Краљ је 6. октобра, у пратњи бана Зетске бановине Мује Сочице и митрополита цетињског Дожића, посетио манастир Савину, близу Херцег Новог. Када су стигли у Савину, суверен је затражио да види жезло Светог Саве, али света реликвија је уочи тога дана била однета на изложбу у Котор. Пошто је запалио четири свеће, за синове, жену и срећан пут, пришао је звонику, узео уже обема рукама и почео да звони. Уместо да звоне добродошлицу, звона су звонила као да је неко умро.

- Ова чудна појава целу је пратњу следила и на све присутне осгавила тежак утисак - записао је митрополит Дожић.

- Ми смо то наше узбуђење сакрили од краља да га не бисмо онерасположили на његовом путовању. Пошто смо га испратили до "Дубровника", где се укрцао, ја сам се са баном вратио и успут смо у колима рђаво предвиђали краљево путовање, **нарочито овај судбоносни случај с мртавачким звоњењем.** Сложили смо се да у животу има често судбоносних знакова које Бог открива људима, као што је био случај с краљем Александром у манастиру Савини.

На растанку, пре но што ће разарач испловити, Александар је био ведар и добро расположен. Стегао је краљичину руку, загрлио своју рођаку и потапшао кнеза Павла, који му је казао: "До скорог виђења!" Краљ је одговорио: "Ко зна..."

Краљица Марија је већ силазила низ спепенице, али се одједном окренула и вратила назад. Стала је пред краља. Александар је збуњено гледао своју супругу:

"Шта ћеш сад?" - упитао је намах.

Она је пружила руку команданту разарача Павићу, који је стајао поред краља, и рекла:

"Заборавила сам да пожелим срећан пут капетану." Последњи пут је погледала краља, и сишла на кеј. Да ли је краљица подлегла потајној стрепњи?

ДЕТАЉ КОЈИ ЈЕ МОГАО ДА ПРОМЕНИ СУДБИНУ

Постоји један важан детаљ пре искрцавања који је могао да измени краљеву судбину. Југословенска обавештајна служба у Паризу добила је 9. октобра пре подне обавештење из Италије да ће атентат на краља бити извршен у Марсељу, да су тамо већ упућени терористи, а једна њихова група остала је у Паризу за случај да атентат тамо не успе.

Неки француски истраживачи дошли су до података да је ту поруку краљу пренео генерални конзул у Марсељу Лазаревић, непосредно пре искрцавања:

- Величанство, не треба да се искрцавате у Марсељу. Добио сам алармантна обавештења. Намеравају да вас убију - говорио је Лазаревић.

Краљ је одбио, не желећи да обмане Бартуа. Уосталом, рекао је, "више нема времена за повлачење", а затим је одлучно додао:

"Не боји се ваљда један краљ двојице пробисвета и мангуа."

Иван Миладиновић,
[Новости](#)